

Nr 225.

Av herr **Winberg**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till nationernas förbund.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 90 föreslås, att riksdagen må samtycka till, att Kungl. Maj:t avgiver förklaring, att Sverige ansluter sig till akten om nationernas förbund av den 28 juni 1919.

Det behöver knappast påpekas, att det ärende, som här förelagts riksdagen till avgörande, till innebörd och konsekvenser är av så stor betydelse, att det är sällan en lagstiftande församling ställes inför ett så betydelsefullt problem; däremot kan det kanske vara på sin plats att framhålla nödvändigheten därav, att när ett ärende av sådan räckvidd skall avgöras, detta då må ske på ett sätt som möjliggör, icke allenast att den enskilde riksdagsmannen någorlunda har haft tillfälle att från olika synpunkter bedöma frågan, utan också att landets befolkning i sin helhet haft möjlighet att bilda sig en uppfattning i densamma, och att man framförallt av de i ärendet föreliggande handlingarna har möjlighet att fullt fatta, både vad saken i verkligheten rör sig om, dess syften och ändamål, arten och omfattningen av de förpliktelser ett bifall till den gjorda framställningen medför, liksom ock konsekvenserna av en avböjande standpunkt.

Frågar man sig nu, huruvida i förevarande fall en sådan klarhet i detta avseende föreligger, så måste man svara ett obetingat nej.

Synnerligen betecknande i detta avseende är hans excellens utrikesministerns kommentarer till förslaget. På nästan varje sida finner man uttryck av ovisshet om, vad förekommande stadganden innehålla eller avse, i uttryck sådana som: »Otydligt är även...», »Är en sådan tolkning riktig...», »Man synes ha utgått ifrån...» o. s. v., vilket sanner-

ligen icke ger intryck av, att hans excellens själv är på det klara med innebörden av det förslag han här förordar riksdagens bifall till.

Faktiskt är också, att om man icke, vid läsningen av den kungl. propositionen, på förhand haft sig bekant utrikesministerns ställning till frågan, så skulle man ha väntat, att han kommit fram till ett *avstyrkande* i stället för *bifall*, och man måste säga sig, att detta bifallsyrkande icke kommit som en logisk konsekvens av vad han i ärendet anfört, utan snarare *i trots* av vad som anförts.

Vid bedömande av det nu föreliggande förslaget om skapandet av ett nationernas förbund inskränka sig emellertid icke betänkligheterna till, att bestämmelserna i den föreliggande förbundsakten äro synnerligen svävande till form och innehåll; man måste också för ett rätt bedömande av frågan i dess helhet, även taga hänsyn till under vilka förhållanden hela detta förslag framkommit. Gör man det, så skall man snart bli övertygad därom, att de väsentligaste förutsättningarna här saknas för, att förbundet som sådant skall kunna inom sig samla *alla nationer*, liksom ock för att det skall utgöra en garanti för fred och demokratisk utveckling. Snarare torde det, på grund av sättet för dess tillkomst och dess karaktär av *ett instrument för en av de i kriget agerande stormaktsgruppernas intressen*, just genom denna sin ensidighet, komma att utgöra *ett hinder för skapandet av ett verkligt folkens förbund*, på samma gång som det icke kommer att i väsentlig grad minska spänningen på det utrikespolitiska området, utan snarare vidmakthålla och skärpa densamma.

Det äger sin fulla riktighet vad hans excellens utrikesministern erinrar om på sidan 20 i den kungl. propositionen, att de omedelbara intrycken av världskrigets olyckor och lidanden varit en mäktigt bidragande orsak till att hos folken skapa de psykologiska förutsättningarna, utan vilka tillkomsten av ett nationernas förbund icke skulle varit möjlig, men lika säkert torde också vara, att ansvaret kommer att drabba dem hårt, vilka, utnyttjande denna psykologiska förutsättning, till en oigenkännlig karrikatyr förvrängt denna i och för sig vackra och för mänsklighetens fredliga utveckling betydelsefulla tanke på sätt här skett för främjande av egna intressen.

Den första och på samma gång också avgörande anmärkningen man i detta sammanhang måste rikta mot det taktiska tillvägagångssättet, man i detta fall använt sig av, då det gällde att skapa ett nationernas förbund, det är, *att själva förbundsakten sammankopplats med och utgör en integrerande del av de fredsvillkor, som de i kriget segrande makterna diktatoriskt fastställt och påtvingat de besegrade*, liksom också förbundsaktens innehåll ensidigt fastställts av segrarna, utan att vare sig

de besegrade folken eller ens de neutrala därvidlag haft något verkligt inflytande.

Redan en sådan taktisk oformlighet kan i och för sig vara tillräcklig att döma det här föreliggande projektet såsom en fullständigt oduglig grund för skapande av ett verkligt folkens förbund, alldeles oavsett själva förbundsaktens bestämmelser i övrigt.

Härtill kommer emellertid en annan omständighet, som särskilt för de neutrala stater, vilka nu utan vidare inbjudas att reservationslöst ansluta sig till det föreliggande förslaget om ett nationernas förbund, är av synnerligen stor betydelse, nämligen frågan: *vilka förpliktelser och vilket ansvar ikläda sig dessa nationer ifråga om den ingångna fredstraktatens uppfyllande?* Hans excellens utrikesministern gör därvidlag gällande, att några förpliktelser vare sig i ena eller andra avseendet påtaga sig icke dessa stater, och alla påståenden i motsatt riktning måste enligt hans förmenande sakna varje grund.

Det må emellertid ursäktas den, som för sakens bedömande icke har andra källor att tillgå än innehållet i den kungl. propositionen plus vad som i den allmänna tidningsdebatten i ärendet förekommit, ifall han inte så utan vidare känner sig lugnad av dessa utrikesministerns försäkringar. Mot dessa kan nämligen ställas uttalanden av framskjutna politiska personligheter både i Frankrike och England, vilka själva varit med om att ge både form och innehåll, både åt förbundsaktens bestämmelser och själva fredstraktatens. När dessa som sin mening uttala, att en av de förnämsta fördelarna med nationernas förbund var, att detta komme att bli ett verksamt medel att förmå Tyskland att uppfylla de i fredstraktaten stipulerade villkoren, då får man verkligen ursäkta, ifall man icke känner sig äga tillräcklig trygghet i vad utrikesministern i det lilla Sverige i detta avseende försäkrat.

För övrigt kan man fråga sig, är det över huvud *möjligt* för de neutrala stater, som under här givna förhållanden ansluta sig till nationernas förbund, att stå fullständigt utanför de komplikationer, som kunna komma att inträffa, med hänsyn till fredsvillkorens uppfyllande?

Sådant synes mig alldeles omöjligt. Redan den omständigheten, att förbundsakten ingår som en del av fredstraktaterna, gör det ofrånkomligt, att de stater, vilka mer eller mindre frivilligt ansluta sig, i varje fall komma att *moraliskt* ställa sig solidariska med vad i fredsvillkoren stipulerats, och just till följd därav kunna de icke heller undandraga sig ansvaret för, att dessa bestämmelser också komma att uppfyllas. Men det kommer säkerligen här icke att stanna vid det moraliska ansvaret. Mycket talar för att detta ansvar också kommer att utvidgas

till det rent realpolitiska. I varje fall lämnar icke förbundstraktatens innehåll några klara belägg för en motsatt uppfattning. Går man så att granska innehållet i de ingångna *fredsfördragen*, så tala dessa mera *för* än *mot* den mening jag här framhållit, i det att de i mycket vidsträckt omfattning just överlämnat åt nationernas förbund att reglera en hel del nog så viktiga spörsmål i samband med fredsslutet.

Det synes mig vara alldeles ofrånkomligt, att innan man kan begära att vårt folk skall säga ja till den nu föreliggande inbjudningen, man kan klart och tydligt visa, att några farhågor i den av mig här angivna riktningen icke föreligga. Brister man därvidlag i bevisföringen — och enligt min mening så har man i det avseendet hittills brustit — då är det ansvarslost att trots detta likväl med all Gewalt vilja genomdriva förslaget. Det duger icke heller att göra gällande, att det är deras sak, vilka anse, att en sådan fara föreligger, vilka här skola prestera bevis för sin mening. Bevisskyldigheten ligger här på den motsatta sidan.

Vid det avgörande beslutets fattande måste man sålunda räkna med, att ett inträde betyder, att man också i rätt vidsträckt grad åtager sig förpliktelser, att de ingångna *fredsfördragen* till punkt och pricka uppfyllas, hur orättvisa dessa i vissa avseenden möjligen kunna förefalla. De som från denna utgångspunkt anse sig kunna rösta ja, de må ha rätt att göra det, men man har icke rätt att här gå omkring en så viktig fråga eller söka inbilla någon, att ingen som helst risk här föreligger; gör man det, då handlar man i verkligheten ansvarslost.

Förutom vad här sagts, rörande risken av inblandning i de mellanhavanden, vilka de i världskriget kämpande parterna nu stå till varandra, kan det också vara på sin plats att söka bedöma, vilken betydelse det nu planerade nationernas förbund kan komma att få *på de utrikespolitiska förhållandena för framtiden*, särskilt med hänsyn till vårt lands ställning och läge. I det sammanhanget kan det vara af intresse att anföra, vad hans excellens utrikesministern på sidan 7 i den kungl. propositionen säger om den efter Wienkongressen tillkomna »heliga alliansen». Han framhåller där, att alliansen blev i själva verket endast »en stormaktssammanslutning till skydd för den absoluta monarkin och därmed i viss mån till bekämpande av tidens friare riktningar inom statslivet». Om man utbyter uttrycket den absoluta monarkin mot den storfinansiella och politiska reaktionens intressen i allmänhet och det engelska imperiets i synnerhet, så har man en i koncentrerad form given karakteristik av denna en sen tids arvtagare till den »heliga alliansens» traditioner, vilken säkerligen också är avsedd att bekämpa »tidens friare

riktningar». Detta sakförhållande ändras icke av det faktum, att man denna gång söker att segla under demokratiens ofta missbrukade flagg.

Att det nationernas förbund, varom här är fråga, aldrig i verkligheten kommer att svara mot namnet, har jag redan framhållit. Det en-sidiga sätt, på vilket det startat tillika med den omständigheten, att ett flertal av de större staterna avsiktligt ställts utanför redan från början, såsom Tyskland, Ryssland m. fl., torde till fullo bestyrka detta, vartill sedan kommer, att sådana stater som Kina ställt sig utanför, och att mycket talar för, att Amerika skall göra detsamma. Allt detta visar tydligt, hur omöjligt det blir att på allvar göra gällande, att detta projekt blir annat än *en sammanslutning av vissa makter*. Under sådana förhållanden kommer den också att som logiskt komplement få *en annan maktkombination*, i huvudsak bestående av de, som antingen här *icke till-låtits att vara med* eller som *självvilligt ställt sig utanför*. Detta måste man ha klart för sig, när man går att taga ståndpunkt till här förelig-gande förslag. Det har tidigare ansetts, att det för Sveriges vidkom-mande vore lyckligast att stå utanför de olika storpolitiska maktkombina-tionerna, och det är en ödets ironi, att det skulle bliva en s. k. vänster-regering, som skulle framlägga förslag om ett avsteg från denna säker-ligen kloka politik.

De konsekvenser, som komme att följa på beträdande av en dylik allianspolitikens väg, torde för närvarande vara omöjliga att överskåda. Förutom vad här redan anförts rörande förhållandet till de i kriget be-segrade folken, bör man också söka bilda sig en föreställning om, för vilka uppgifter allt i övrigt den nu startade maktkonstellationen kan komma att utnyttjas. I detta avseende är det nog ingen tillfällighet, att England är den makt som tillika med Frankrike i huvudsak får till-skrivas detta förbunds tillkomst. Så vitt man nu kan bedöma, torde där-vid tre huvudsynpunkter gjort sig gällande: för det första har man an-sett att genom en dylik konsolidering skulle man erhålla ett starkt mo-raliskt stöd för utkrävande av fredstraktatens bestämmelser till det yttersta; för det andra skulle man få ett värdefullt tillskott för att ännu en tid kunna uppehålla det engelska världsimperiet, vilket under senare tiden alltmer och mer börjat knaka i fogarna; och sist men icke minst skulle man med mera samlad kraft kunna uppträda mot alla inrepolitiska rörelser, som hotade att störa den »bestående samhällsordningen».

Här kan vara på sin plats att framställa ett par frågor till be-svarande av dem, vilka nu yrka på vår omedelbara anslutning till detta dödfödda projekt. Vilken ställning kan det tänkas, att detta folkens för-bund skulle komma att intaga, för den händelse Indiens folk inom en

nära framtid skulle finna det olämpligt att längre stå under engelskt välde och utan vidare proklamera sitt oberoende av England? En sådan handling kunde väl knappast försiggå utan att föregås av öppen kamp mellan dessa båda parter. Förefaller det icke ganska antagligt, att det höga rådet då skulle resolvera, att Indiens folk brutit freden med England och i övrigt uppträtt på ett sätt som hotar freden, vadan det måste anses vara förbundets skyldighet att här inskrida och »återställa ordningen». Det förefaller ganska naturligt, att de herrar som komma att dirigera detta förbund utan betänkande skulle komma att intaga en sådan ståndpunkt.

Eller ock ett annat exempel, som ligger oss närmare och för vårt land kan ha den allra största betydelse. Vilka garantier kunna givas för, att icke ententemakterna, sedan de erhållit stödet av ett s. k. nationernas förbund, med utnyttjande av detta stöd, komma att upptaga den kamp mot Ryssland, som de hittills icke mäktat föra till ett för dem tillfredsställande resultat. Med kännedom om ententeherrarnas hittills förda politik skulle det åtminstone icke förvåna mig, ifall de en vacker dag förklarade, att det republikanska Ryssland utgör en fara för den politiska harmonien i Europa, och att man därför måste medverka till en sådan tingens ordning i detta land, att det kan upptagas i förbundet. Skulle man komma att slå in på en sådan politik, då först komme vårt land att indragas i en häxdans, varur det säkerligen icke skulle gå utan att vara illa tilltygat.

Eller antag att så omfattande revolutionära rörelser uppstå inom ett till förbundet anslutet land, att den s. k. bestående ordningen hotas, att mer eller mindre grundligt rubbas, skulle det höga rådet stå som överksam åskådare till detta, även om det däri såge en fara för att få sina politiska cirklar rubbade? Säkerligen icke. Det är just det betecknande med den s. k. förbundsakten, att den lämnar *icke bestämda garantier för något*, men lämnar *möjligheter för allting*.

Vid sådant förhållande kan jag väl förstå, att de i kriget segrande ländernas politiker och statsmän, under de psykologiska inverkningarna av krigshetsen och segeryran, icke sett klarare, än att de kunnat komma med ett förslag som detta och utgiva det som en grundval till samarbete mellan folken. Vad jag däremot icke förstår det är, att framstående personer i neutrala länder, vilka icke varit utsatta för denna krigshypnosens direkta påverkan kunna utan vidare förorda, att vårt land inlåter sig på sådana äventyrligheter, som det utan tvivel innebär, ifall vi ingå i detta förbund.

Möjligen skulle jag t. o. m. kunna förstå, att de, som företräda en

konserverativ för att inte säga rent reaktionär uppfattning i politiska frågor, ingenting vidare skulle ha att invända mot en sådan anslutning, då huvuduppgiften för denna sammanslutning uppenbarligen kommer att bli *en konsolidering av de reaktionära krafter, vilka ännu behärska världen, icke minst den del av världen, som utgick som segare ur kriget, dikterat fredsvillkoren, och stått fadder för det missfoster som kallas nationernas förbund.*

Fullkomligt omöjligt är det emellertid att förstå, hurusom demokratiens, för att inte tala om socialdemokratiens representanter utan vidare kunna förorda något till sina syften så rent reaktionärt och den politiska utvecklingen hämmande, som denna de segrande stormakternas förening för egna fördelar och intressen. Det skall aldrig gå att förneka, att de krafter som här stödjas, det är just desamma mot vilka mänskligheten och den verkliga demokratin hittills fört och allt fortfarande kommer att föra en oförsonlig kamp. Att lämna sitt stöd till dessa krafter, det är sålunda att bekämpa demokratiens och framförallt socialismens sak.

Till vad som här redan framhållits kommer så den i och för sig nära nog avgörande anmärkningen, att man här haft så brått med hela saken, att man icke kunnat medgiva tillräcklig tid för frågans behandling på ett fullt tillfredsställande sätt. Det är ju något rent av upprörande denna skandalösa brådska, då det gäller en fråga av så ingripande betydelse som denna. Skall detta vara bevis för den så mycket omtalade demokratin från ententehåll, då har man anledning be gud bevara sig från den sorts demokrati.

Jag skulle vilja sammanfatta de skäl, vilka jag anser tala för *ett avslag* på den föreliggande propositionen i denna fråga, i korthet på följande sätt:

1) Det föreliggande förslaget till ett nationernas förbund är direkt sammankopplat med fredsuppgörelsens bestämmelser, har diktatoriskt utformats av den part som avgick med seger, vilket medför, dels att de stater som ingå i detsamma, jämväl måste anses åtaga sig vissa förpliktelser med avseende å fredsbestämmelsernas uppfyllande, dels är det av denna anledning fullkomligt uteslutet, att detta förslag någonsin kan bli ett folkens förbund i verklig mening, då det inte ens lämnar tillträde för alla stater, i varje fall inte förrän en del av dem genomgått en viss *»tvångsuppfostran»*.

2) Såväl av förbundsaktens innehåll som ännu mer med hänsyn till under vilka förhållanden detta förslag framkommit framgår alltför tydligt, att förslaget i huvudsak avser att stödja vissa europeiska stormakter och deras imperialistiska politik, och att det icke finnes någon som

helst anledning för ett land som vårt att genom sin anslutning påtaga sig de risker i såväl ena som andra avseendet, som ett direkt stödjande av sådana politiska maktkombinationer skulle komma att medföra, utan att vi kunde spela någon annan roll än den lydige betjäntens, och att man minst från den svenska arbetarklassens sida har anledning att lämna sitt stöd åt detta försök att för en längre eller kortare tid stödja de reaktionära krafter, vilka uppenbarligen stå bakom detta förslag.

3) Att den för behandling av detta utomordentligt viktiga spörsmål anslagna tiden är alldeles för knappt tillmätt för att medgiva den ingående prövning, som måste föregå ett besluts fattande, och att det utan att en sådan allsidig prövning medgives skulle vara lättsinnigt att binda vårt land och folk på sätt här ifrågasatts.

Jag har här med avsikt uraktlåtit att ingå på någon närmare detaljkritik av förbundsaktens bestämmelser, detta dels av den anledning, att sådan detaljkritik redan framförts från annat håll, dels ock därför, att det för mig icke är avgörande, huruvida vissa av dess paragrafer äro mer eller mindre tillfredsställande; avgörande är däremot, att *hela förslaget från början blivit lagt på felaktig grund, och måste därför också från början vara dömt att misslyckas.*

Man har emellertid från de entusiastiska anhängarna av detta projekt bl. a. framhållit, att det skulle innebära *en risk* att nu avslå den gjorda inbjudan. Jag kan icke förstå vari denna risk skulle bestå i annan mån än att vi med ett avslag avstode från rätten, att bli »ursprunglig» medlem i detta förbund. Den förmånen synes mig emellertid att vi med ganska stort jämnmod kunna avstå från, då vi därmed vinna den omjämförligt större fördelen att åtminstone kunna på ett tillfredsställande sätt hinna närmare behandla ärendet och därtill avvakta, hur en del andra nationer komma att ställa sig till denna fråga. Någon synnerligen stor olägenhet kan sålunda en sådan avvaktande ståndpunkt knappast innebära. För så vitt nämligen, att det icke är meningen att på något hårdhänt sätt *bestrafva dem*, som icke inom påbjuden tid anmäla sitt inträde. Så kan väl emellertid knappast vara meningen, men skulle så mot all förmodan vara fallet, ja då ha vi dubbel anledning att dröja i det längsta, innan vi inträda i ett sällskap, där man vill tillämpa en dylik minoritetsdiktatur.

På grund av vad här anförts får jag hemställa, att riksdagen, med anledning av Kungl. Maj:s proposition nr 90, må för sin del avgiva följande svar å den mottagna inbjudan att inträda i nationernas förbund:

Då riksdagen för sin del finner, att det nu föreliggande förslaget till bildande av ett nationernas förbund saknar en del av de viktiga förutsättningar, utan vilka en sådan sammanslutning aldrig kan bli ett verkligt folkens förbund, med tillträde för samtliga nationer, och på grund härav, i stället för att utgöra en garanti för fred och samarbete, snarare kommer att ge uppslag till olika politiska maktkombinationer med därav följande fortsatta rustningar och konflikter, i vilka vårt land varken bör eller kan engagera sig, och då vidare den för behandling av detta ärende tillmätta tidsfristen icke medgivit de allsidiga prövningar av detsamma, som ärendets vikt skulle kräva; anser sig riksdagen icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag om Sveriges anslutning till akten om nationernas förbund av den 28 juni 1919.

Stockholm den 21 februari 1920.

C. Winberg.